

TREKVISSEN IN HET MEER EN DE POLDERS VAN UBBERGEN EN BEEK

onderzoek aan vier vispassages

De waterhuishouding aan de voet van de stuwwal vanaf Ubbergen tot en met Beek is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd. Dankzij het project “Water Werkt” komt het water uit de bronnen op de stuwwal en ook het hemelwater niet meer in het riool terecht zoals voorheen, maar stroomt het via de polder naar het Meer en vervolgens via het Hollands-Duits gemaal naar de Waal. Om dit te realiseren is een reeks van werken uitgevoerd.

Er zijn twee stroomgebieden. De waterscheiding ligt op het terrein van de waterkerskwekerij de Klispoel* bij het begin van de Kasteelse Laan. Het water uit het Bronnenbos bij de Rafter stroomt via een nieuw gegraven beekloop achter de HAVO Notre Dame langs naar het begin van de Parallelweg. Hier gaat het via een duiker onder de verkeersweg N325 door naar het 't Zwanenbroekje**. In dit voormalige landbouwgebied is eveneens een nieuw beekje gegraven met een moeraszone. Het bronwater en het hemelwater van Ubbergen bereiken hierlangs het Meer.

Polder van Ubbergen 2005

Het stroomgebied van Beek is veel groter. Het loopt vanaf de waterscheiding tot en met de Wylerbergbeek, die uitkomt bij de spoelput in de Smorenhoeck. (De Filosofenbeek hoort er niet meer bij; deze wordt afgevoerd naar het Duitse gedeelte van het Wylermeer). Het water uit de verschillende beken wordt via fraai gemetselde, stenen goten door het dorp geleid en samen met het hemelwater naar zogeheten helofytenfilters: kleine plassen met rietplanten begroeid die het water reinigen. Daarna gaat het langs de N325 richting Nijmegen. Omdat men de polder ten zuiden van de verkeersweg natter wil maken zodat weer kwelvegetaties ontstaan, is er ter hoogte van de Klispoel een stuw aangebracht. Na de stuw gaat het water onder de weg door en komt het terecht in een nieuwe, brede, fraai meanderende “tekentafel” beek in 't Zwanenbroekje. Deze beek mondt uit in het Meer. Alles bij elkaar dus een ingrijpende en kostbare operatie.

VISPASSAGES

Rivier Grondel.

Om hoogteverschillen en barrières voor vissen te overbruggen zijn op vier plaatsen vistrappen gemaakt. Twee daarvan liggen binnen het terrein van 't Zwanenbroekje. De andere bij de stuw langs de verkeersweg en bij het gemaal. Benieuwd wat deze investeringen opleveren, gaf het waterschap een onderzoeksopdracht aan het ecologisch bureau Waardenburg. Het onderzoek vond plaats van maart tot en met juli 2006. Dit is de periode waarin de paaitrek plaats vindt. Bij alle trappen werden fuiken geplaatst, zodanig gemaakt dat ze de volledige instroomopening van de passage omvatten. Eenmalig vond een bevissing plaats met behulp van elektrische apparatuur. Of de vissen daadwerkelijk ook bovenstrooms van de passages paaien is niet onderzocht.

De resultaten van het onderzoek zijn bemoedigend. Het onderzoeksbureau stelt vast dat het gebied vrij soortenrijk is. Er werden in totaal 17 soorten vis aangetroffen, die van de vistrappen gebruik maken. Het gaat vooral om soorten die tijdens de voortplantingstijd een lokale migratie vertonen.

Hieronder zijn de vondsten wat betreft de twee beken in 't Zwanenbroekje weergegeven.

	stroomgebied		
	Ubbergen	Beek	
Alver	+	-	
Bermpje	+	+	
Bittervoorn	+	+	
Blankvoorn	-	+	
Blauwband	+	-	
Kolblei	-	+	
kleine Modderkruiper	+	-	
grote Modderkruiper	+	-	
Paling	+	+	
Riviergrondel	+	+	
Snoek	+	-	
driedoornige Stekelbaars	+	+	
tiendoornige Stekelbaars	+	+	
Vetje	+	-	
Winde	-	+	
Zeelt	+	-	
totaal aantal soorten	13	9	Grote Modderkruiper

Bittervoorn.

De bittervoorn, de grote modderkruiper, het vetje en de winde staan op de zogeheten Rode Lijst. Alver, berrmpje, riviergrondel en vooral de winde zijn stroomminnende soorten. De alver en de winde migreren over grotere afstanden. De paling paait in zee en zwemt de beek op om te foerageren. De blauwband is een exoot afkomstig uit Oost-Azië, die het hier goed doet. In de beter toegankelijke watergang uit Beek werden grotere vissen en vissoorten aangetroffen. Opvallend vinden de onderzoekers het dat in deze snelstromende beek ook de stilstandminnende soort bittervoorn is waargenomen.

De vistrap bij de stuw langs de N325 vertoont technische gebreken; de resultaten waren zeer beperkt.

De passage bij het Hollands-Duitsgemaal moest gedurende een groot deel van de onderzoeksperiode gesloten blijven vanwege de hoge waterstand van de Waal. In mei werden blankvoorn, kolblei en brasem aangetroffen. De onderzoekers merken op dat “ook wanneer er slechts eenmaal in de twee à drie jaar vismigratie mogelijk is dit van groot belang kan zijn voor de visstand in het gehele Nederlands-Duitse poldergebied” (genetische uitwisseling)

Bureau Waardenburg adviseert om wat de verdere ontwikkeling van het gebied betreft in te zetten op soorten, die afhankelijk zijn van overstromingsvlaktes zoals: kwabaal (deze soort viel buiten het onderzoek omdat de paaitijd in een andere periode valt), bittervoorn, kleine en grote modderkruiper. Het ligt in de bedoeling zo'n overstromingsvlakte op 't Zwanenbroekje te realiseren in het gebied ten westen van de Beekse Beek. Hier zal een gradiënt in hoogte en diepte worden aangebracht. Wanneer het water in het Meer hoog staat zal dit gebied onderstromen

Een van de aanbevelingen uit het onderzoek is de smalle beek met het "Ubbergse" water niet te laten dichtgroeien. Dat belemmert de trek. De werkgroep Praktisch Natuurbeheer heeft onlangs de handen uit de mouwen gestoken en de beek geschoond. Lisdodden, wilgenroosjes, riet en bramen moesten er aan geloven. Volgelopen laarzen en bemodderde gezichten waren het resultaat. Hiermee gaf de werkgroep een concrete invulling aan de beoogde samenwerking tussen het IVN, Rijk van Nijmegen, en 't Zwanenbroekje.

Jos Swarte

***De Klispoel gebruikt het zuivere bronwater voor het kweken van waterkers en andere gewassen**

****Natuurontwikkelingsproject 't Zwanenbroekje is een particulier initiatief. Voormalige landbouwgrond wordt omgevormd tot natuur. Het gebied fungeert als stapsteen in de ecologische verbinding tussen de stuwwal en de rivier de Waal.**

ecologische verbindingen in de Ooijpolder

